

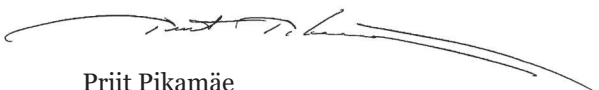
Hea lugeja!

Seekordne Juridica keskendub muude teemade seas õigusharidusele. Teemapüstitus pole iseenesest esmakordne, sest arutelud selle üle, kuidas peaksime omamaiste juristide koolitamist korraldama ja hindama õigushariduse kvaliteeti, näivad meie ühiskonnas lahvatavat juba teatava järjekindlusega. Võiks muidugi küsida, et miks ei debateeri avalikkus samasuguse innuga näiteks Eestis antava meditsiinihariduse taseme või miks mitte ka ajaloo õpetamise tulemuslikkuse üle. Ilmselt peitub põhjus osaliselt juristkonna enda väheses vaoshoituses ja professionaalsest kretinismist tulenevas soovis pidevalt kõigele ja kõikjale apelleerida, samas kui teistel erialadel püütakse analoogilisi küsimusi eeskätt erialasiseste läbirääkimiste teel lahendada. Ometigi pole meie kõrgharidusmaastikku kullipilgul uurides aga sugugi raske märgata, et enamik probleemidest, mida oleme harjunud juristi konnapositsioonilt käsitlema kui midagi vaid õigusõppele ainuomast – raskused akadeemilistele töötajatele järelkasvu leidmisega, terav vastuolu õppejõududele esitatavate nõuete ja nende palgatingimuste vahel, pidev sundus taotleda grante lihtsalt tavapärase akadeemilise tegevuse järjepidevaks rahastamiseks – iseloomustavad kahjuks tänapäevast akadeemilist maailma tervikuna.

Käesolevas numbris ilmuv, tänase Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtuniku A. Jakabi kaastöö valikutest õigushariduses annab siiski rohkesti mõtteainet ja nimelt õigusõppe sisulise korraldamise seisukohalt. Artikkel esitab hea ülevaate sellest, et otsustuskohti õigushariduse korraldamisel on oluliselt rohkem, kui meil seni harjumuspäraseks diskussiooniobjektiks kujunenud valik 3+2 ja integreeritud õppe vahel. Võrdleva kogemuse ja globaliseeruva maailma kontekstis oleks põhjust süsteemselt arutleda nii õigusõppe üldisemate eesmärkide, õppekavade sisu, õpetamismeetodite kui ka hindamissüsteemi üle. Ehk nagu ütleb tuntud itaalia kirjanikule G. T. Lampedusale (1896–1957) omistatud kuulus ütlus: selleks, et jääda muutumatuks, tuleb pidevalt muutuda! Õigust võib ilmselt pidada üheks iidsemaks sotsiaalseks nähtuseks, sest seal, kus on ühiskond, on kindlasti eksisteerinud ka õiguskord vähemalt elementaarseimal kujul. Õiguse olemasolu tingib aga vältimatu vajaduse selle õpetamise järele. Kaudselt kinnitab seda tõdemust ka meie *alma mater*, sest teadupärast kuulub õigusteaduskond nende väheste hulka, mis rajati Tartusse kohe ülikooli asutamisega. Seega pole ajaga kaasas käimine õigusõppele midagi võõrast, sest sajandeid on sellega juba toime tulnud kasvõi põhjusel, et õiguskord ise on pidevas muutumises. Piisab, kui siinkohal meenutada 1990. aastaid, mil sisuliselt kogu senine õiguskord uuega asendati ning koos sellega tuli ümber vaadata ka varasem lähenemine õigusharidusele.

Muuhulgas kummutab artikkel meie avalikkuses visalt leviva väite, justkui moodustaks juriidiliste kutseorganisatsioonide (kohtunikud, prokurörid, advokaadid) erialaeksamite sooritamise edukusprotsent õigushariduse kvaliteedi peamise mõõdupuu. Nimelt nähtub A. Jakabi esitatud andmestikust, et näiteks Saksamaal ulatub õigusteaduse esimesel riigieksamil esimesel katsel ebaõnnestujate osakaal isegi kuni 27%-ni. Vaatamata läbikukkumiste osakaalu sedavõrd erakordsele näitajale ei näi välisriikide avalikkuses keegi siinkohal tõmbavat võrdusmärki akadeemilise õigushariduse taseme ning eksamitulemuste vahele. Ilmselt tulebki pidada põhjendatuks ja igati normaalseks seda, et teatud elukutsel tegutsema asumiseks tuleb läbida sõel, mis võibki olla oluliselt tihedam n-õ akadeemilistest lõpueksamitest. Kokkuvõttes kipub selliste meelevaldsete seoste loomine hajutama tähelepanu õigusõppe jaoks tõeliselt olulistelt teemadelt ning töötab pigem kontraproduktiivselt.

Kuigi probleemide ees ei maksa silmi sulgeda, võib tulevikku siiski optimistlikult vaadata. Juristi elukutse muudab ta ümbritseva keskkonnaga kohanemise meistriks. Eeskätt tuleb meil aga kokku leppida, millist juristi me õigushariduse tulemusena saada soovime. Vastuseid otsides ei tasu unustada sedagi, et üha kiiremini arenev tehisarü on saabunud ka õigusmaastikule, selleks et jääda, ning võtab siin järjepidevalt ja üha enam üle seni lihtsamaks peetud juristitööd. Seega oleks kokkuleppe saavutamine õigushariduse andmise eesmärkides väga pikk samm edasi, kuigi selles konsensusesele jõudmine ei saa ettenähtavalt olema lihtsamate killast.

Priit Pikamäe